

ብምክንያት መበል 33 ዓመት ዕለተ ነጻነት ኤርትራ 24 ግንቦት

ብደሞክራሲያዊ ግንባር ሓድነት ኤርትራ ዝወጸ መግለጺ

24 ግንቦት ኣብ ኣእምሮን ተዘክሮን ኤርትራውያን ፍሉይ ቦታ ዘለዎ ዕለትያ። ፍሉይ ዝገብራ ድሕሪ ነዊሕ ዓመታት ዝወሰደ፡ ሰብኣውን ነዋታውን ኩሉ-ሸነኻዊ መስዋእቲ ዝሓተተ ህዝባዊ ቃልሲ፡ ሰንሰለታዊ ባዕዳዊ መግዛእቲ ብሓይልን ብሕግን ሓንሳእን ንሓዋሩን ዝተደብየላ፣ ዋንነታ ናይ ምሉእ ህዝቢ ኤርትራ ዝኾነት ክብርቲ ሃገራዊት ፖለቲካዊ በዓል ብምዃናዮ። ኤርትራ ካብ ህዝባዊ ሃገራዊ ቅዋም ዝምንጨፎ ዘተኣማምን ህዝባዊ ሃገራዊ ሰላም፡ ምክባር መሰረታዊ ሰብኣውን ደሞክራሲያውን መሰላት፡ ማሕበረ ቁጠባዊ ሕውየት፡ ልዕልና ግዝኣተ ሕጊ፡ ዜጋታት ብዘይ ሸለብ ገለብ ብርእስ ምትእምማን ዝነበሩላ፡ ልኡላውነት ህዝቢ ምሉእ ንምሉእ ዝተረጋገጸላ ሃገር ክትከውን ፍሉይ ተስፋ ዝተነብረላ ዕለተ ውን እያ 24 ግንቦት። ስለዝኾነ 24 ግንቦት 2024 ንመበል 33 ዓመት ከነክብር እንከለና ከምቶም ዝሓለፉ ዓመታት ብኸበሮ ሳዕሳዒት ወደሳ ዝተዓብለለ ክኸውን የብሉን። ምክንያቱ ብተግባር ንኸበሮ ሳዕሳዒትን ወደሳን ኣብ ዝዕድም ኩነታት የለና። ከም ሰባት ክብርና ተዋራዶ፡ ከም ህዝቢ መእሰሪ ዘይብሉ መኣዶ ኮይና ብዘግምታ ንበታተንን ንጠፍእን ስለ ዘለና፡ በቲ በዓል ምክንያት ንገብሮ ምትእክኻብ፡ ኣብ ማሕበራዊ ሚዲያ ንካደድ ዘተ፣ ዝቐርብ መጽናዕታዊ ጽሑፍ፣ ብመልክዕ ስነ-ጥበብ ነመሓላልፎ መልእኽቲ፣ ነስመዖ ጭርሖወዘተ፡ ንሕሉፍ ሕልውን መጻእን ፖለቲካዊ ታሪኽናን ምስልናን ጭቡጥ ኣተሃላልውናን ዘንጸባርቐ ክኸውን ኣለዎ። ስለምንታይሲ፡ ታሪኻዊ ፖለቲካዊ ድሕረ ባይታና ብግቡእ ክይፈለጥና፡ ዘለናዮ ኩነታት ክይገምገምና፡ መጻኢና ክይሰኣልና፡ ናይ ባህርን ኣሰራርሓን ለውጢ ክይገበርናን ካብ ኣጋጢሙና ዘሎ ናይ ህልውና ሓደጋ ክንወጽእ ስለ ዘይንኸእል።

24 ግንቦት መወከሲት ሕሉፍ ታሪኽናያ፡

ሀ. ኣብ ፖለቲካዊ መዳይ፡ ትርጉም ዘለዎ እምቢታ ንመግዛእትን መቐልሕ ነጻነትን ሓርነትን ካብ 40ታትዮ ዝጅመር። ካብ 40ታት ክሳብ 1991 ኣብ ዝነበረ ነዊሕን ዝተሓላለኸን ጉዕዞ ህዝቢ ከም ህዝቢ ብሓፈሻ፡ ፖለቲካዊ ሰልፍታትን ውድባትን ከኣ ብፍላይ፡ ነቲ ዝጥለብ ዘሎ ፍትሓዊ ሕቶ ነጻነትን ህዝባዊ ሓርነትን ዝምጥን ነዊሕ ዝኸይድ ንጹር ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳባዊ ኣረኣኢያ፡ ኣብ ህንካን ሃባን ዝኣምን ምዕቡል ፖለቲካዊ ንቕሓት፡ ካብ ኣድልዎን ጸቢብ ወገናውነትን ዝደሓነ ደሞክራሲያዊ ምሕደራ ዶ ነይሩ ኣይነበረን? ተዘክሮና ብምሕዳስ፡ ሰነዳትና ብምውካስ ንፍትሕ ክኸውን ይግባእ።

24 ግንቦት ሃገር ማለት ሰብ ምዃኑ ህዝቢ ምዃኑ ብንቕሓት ዝተረደኦ፡ ማእከሉ ህዝባዊ ልኡላውነትን ውሳኔነት ምርግጋጽ ዝገበረ፡ ግዜ ወሲዶ ብዝተጸንዐን ህዝቢ ዘሳተፈ ዘተን ክትዕን ሓሊፉ ዝተቐርጸ፡ ዝኣኢ ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳባዊ ስርጸትን ካብኡ ዝብገስ መትከላዊ ጽንዓትን ምንባሩን ዘይምንባሩን ግቡእ ተረድኦ ንሕዘሉ ክኸውን ኣለዎ። ኣብ ሓደ ህዝባዊ ነጻነታውን ሓርነታውን ቃልሲ፡ ዝተፈላለዩ ፖለቲካዊ ርእይቶታትን ዝንባሌታትን ምህላው ኣወንታዊ ምበር ኣሉታዊ ኣይኮነን። እሞ ኣብ ፖለቲካዊ ታሪኽና፡ ናይ ፖለቲካዊ ኣረኣኢያ ፍልልያት ብሓይሊ ሓሳብ፡ ብዘተ፡ ብደሞክራሲያዊ ምሕደራ ኣብ ሓደ ዝመጽእሉ ወይ ብልፍንቲ ትርጉም ዘለዎ ስራሕ ዝሰርሑን ናብ ዓወት ዝበጽሑን ፖለቲካዊ ውድባት ነይሮምዶ? ምክንያቱ ቀንዲ ዋኒን ፖለቲካዊ ውድባትን ፖለቲካዊ መሪሕነትን ነቲ ዝተበገስ ህዝባዊ ሕቶ ዝምጥንን ብግቡእ ክምልስ ዝኸእልን ፖለቲካዊ ፕሮግራም፡ ስትራቴጂ፡ ስልትን ናይ ተግባር መምርሕን ብምቕራጽ ብኣካል ናብቲ ብዓል ቤት ዝኾነ ህዝቢ ቀሪብካ ምንቃሕ፡ ምውዳብ፡ ብቕኑዕ ኣንፈት ምምራሕዮ።

ቅድሚ 1991 ዝነበሩ ፖለቲካዊ ውድባትን መሪሕነታዊ ኣካላትን ብሓሳብን ብተግባርን ከምኡዶ ነይሮም? ከምኡዶ ነይሮም? ከምኡ እንተዝኸውን ደኣ ውጽኢቱ ኣብ ባይታ ዘይረኦ? ንሎሚ ስንቂ ኮይኑ ዘየገልግለና? ስለምንታይ ኣብዚ ወዲቕና? ክሕታት ክትንተን ክግምገም ይግባእ። ፖለቲካዊ ታሪኽና ኣብ ኣፈታትሓ ግርጭት ብብስለት ዘይኮነ፡ ብስምዒት፡ ብኩነታታዊ፡

ብወተሃደራዊ ሓርበኝነት ዝተግብሉሉን ዝተጸልወን፡ ጠንቂ ንድሕሪት ገዲፉ ኣብ ሳዕቤን፡ ካብ ኣብ መሰረታዊ ኣብ ዘይመሰረታዊ፡ ካብ ኣብ ሕጋዊ ኣብ ዘይ ሕጋዊ፡ ትኹረት ዝገብር ብኩራት መሪሕ ደምክራሲያዊ ውድብ ከም ዝነበረ ንምርዳእን ንጽዕተሉ በዓል ክኸውን ኣለዎ።

ለ. ኣብ ወተሃደራዊ መዳይ፡ ኣብ ዘይ ካብ 40ታት ክሳብ 1991 ዝነበረ ነዊሕ ሃገራዊ ቃልሲ፡ ዝተሓላለኸን ፈታንን ጉዕዞ፡ ታሪኽ እምቢታ ንመግዛእቲ፡ ደረጃታቱ ዝፈለለ ከም ህዝቢ ዘነይት፡ ጽንዓት፡ ተወፋይነት፡ ክቡር ኩለ-መዳያዊ ግብራዊ መስዋእትን ሓርበኝነትን ተመዝገቡዮ። ሰባት ንስለ ብድሕሪትም ዘሎ ወለዶ ክጥዕም መተካእታ ዘይብላ ህይወት ክፈሎም። ገንዘብ፡ ነዋት፡ ፍልጠት፡ ጉልበት ወፍዮምዮም። ካብ-ቲ ኣብ ዘመናዊ ፖለቲካዊ ታሪኽ ኤርትራ ዝተፈጸመ ብዙሕ ሓርበኛዊ ቅያታት፡ ኣብ ግዜ ግዱድ ፈደረሽን ወለድና ዘካየድዎ ሰላማዊ ቃልስን ዝኸፈለዎ መስዋእትን፣ ምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራ (ሓረካ) ኣብ ምሉእ ከተማታት ኤርትራ ጥራሕ ዘይኮነ እንኮላይ ኣብ ብዙሓት ከተማታት ኢትዮጵያ ዝፈጸም ብዙሕ ዋጋ ዝተኸፍሎ ዕወት ስርሒት፣ ብተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ኣብ ዓውደ ውግዳት ብሓፈሻ፡ ዝረቐቐ ጥበብ ትብዓት ኣብ ዝሓትት ብፍላይ ኣብ ከተማታት ዝተሰረሐ መስተንክታዊ ቅያ ፈዳይን፣ ብህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ዝተኸየዱ ከበድቲ ውግዳት ዝተሓፍሱ ድሙቓት ዓወታት፣ ብሓፈሻ ውድባት ብፍላይ ኣዴታት “ሃገረይ ስልማተይ” እናተባህለ ብንጹህ ሕልና ዝግበር ዝነበረ ዘይርብርብ ኩሉ-ሽነኻዊ ተሳትፎን ደገፍን ምርዳእ የድሊ። እዚ ብኤርትራዊት፡ ብኤርትራዊ ዝተፈጸመ ጀግንነት ናይ ሓደ ሰብ ናይ ሓደ ፖለቲካዊ ውድብ ዘይኮነ ናይ ህዝቢ ኤርትራ ከም ህዝቢ ታሪኻዊ ሓድግና ምጥኩስ ብግቡእ ንፈልጠሉን ንሕበነሉ ዕለት ክኸውን ይግባእ 24 ግንቦት።

ታሪኻዊ ድሕረ ባይታና ተወኪስና ንረኽቦ ትምህርቲ ምበኣር፡ ኣብ-ቲ 24 ግንቦት 1991 ብሓይሊ፡ 24 ግንቦት 1993 ድማ ብሕጊ ባዕዳውያን ዝኣኑ ተሳቢሮም፡ ሃገራዊ ግዝኣታዊ ልኡላውነት ዝተረጋገጸሉ፡ ባዕላውን ወድዓውን ጎርብታት ዝበዝሑ ነዊሕ መስርሕ፡ ዘነይት ወተሃደራዊ ሓርበኝነት ምበር፡ ዘሕብን ፖለቲካዊ ንቕሓትን ብቕዓት ምሕደራን ዘይምውናዮ። እቲ ኣላሽ ዘይብል ህዝባዊ ደገፍን ግብራዊ ወተሃደራዊ ሓርበኝነት ንዕለተ ነጻነት 24 ግንቦት ኣብ ምምጻእ ተግባራዊ። ኤርትራዊ ግዝኣታዊ ልኡላውነት ድማ ኣረጋገጹ። ፖለቲካዊ ኣመራርሓ ግን፡ ካብ መጀመርያ 40ታት ክሳብ 24 ግንቦት 1991 መሰልን ረብሓን ህዝቢ ማእከሉ ዝገበረ ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳብ ኣነጻጽ ብስትራተጂን ስልትን እናተመርሐ ዝመርሕ ዘነይት ፖለቲካዊ መሪሕነት ከም ዘይጠርፍ፡ ምስ ኩሉ ድሑር ፖለቲካዊ ኣረኣኢያኡ ካብ ባዕዳዊ መግዛእቲ ናብ ዘቤታዊ መግዛእቲ ከም ዝተሰጋገርና ትምህርቲ ንሓፍሱሉ በዓል ክኸውን ይግባእ።

24 ግንቦት መገምገሚት ህልዊ ኩነታትና፡

ሀ. ብፖለቲካዊ ሽነኽ፡ ብእምነት ደምክራሲያዊ ግንባር ሓድነት ኤርትራ (ደግሓኤ) ጠንቂ ናይ ሎሚ ኩለ-መዳያዊ ጸግምና እንኩ-ሰባዊ ዘቤታዊ መግዛእቲዮ። ፖለቲካዊ ኣረኣኢያና ቅድሚ 1991 ንዝነበረ ብትምክሕትን ጽበትን ዝራጋሕ ድሑርን ኣዕናውን ኣተሓሳስባ ዝወረሰንዮ። ደምበ ተቓውሞ ኣብ ልዕሊ ዘቤታዊ መግዛእቲ ውሁድ ፖለቲካዊ ሚዛን የብሉን። ዝበዝሕ ቅኑዕ ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳብ፡ ናይ ርሑቕ ርሕቀትን ናይ ቀረባ ርሕቀትን ንጹር ውጥን፣ ውግንና ናብ ህዝቢ፡ ሕጋዊ ትካላዊ ተሓታትነት ዝብሉ መሰረታዊ ፖለቲካዊ መትከላት ብኸምቲ ዝድለ ኣይወነን። ባይታ ደምበ ተቓውሞ ብፖለቲካዊ ፕሮግራም ብፖለቲካዊ መትከላት ብሓይሊ ሓሳብ ዘይኮነ፡ ብነባርን ሓድሽን ውድብ፣ ብባዕላዊ ፍርድን ውሳኔን፣ ብተራ ክስን ጸለመን፣ ብከባብያውን ሃይማኖታውን ምትእኽኻብ፡ ብስነ-መጎት ሓይልን ኣካላዊ ምጥቕቓዕን፣ ብሃገራውን ዘይሃገራውን ድሑር ስምዒታት ኣብ ዝተዘርገ ኣተሓሳስባ ይዋሳእ ከም ዘሎ ንግንዛብ።

ሎሚ 24 ግንቦት ንመበል 33 ዓመት ነኹብር ኣለና። ኣብ ኤርትራ ዝነበረ መንጪ ቁጠባ ነጻፉ። ዘይሕጋዊ ንግዲ፡ ምስግጋር ሰባት ካብ ናብን ንቡር ስራሕ መሲሉ ይርከብ። እንኮ መድሕን ህይወት ስደትን ብተጸባይነት ዝርከብ ሓዋላን ኮይኑ ኣሎ። ኣብ ስደት ስምና ጽቡቕ ኣይኮነን። ሕድሕዶም ፍቕሪ ዘይብሎም፣ ናይ ሰብ ክብሪ ዘይብሎም፣ ዓቕምም ዘይፈልጡ፣ ኣሸገርቲ ህዝቢ ዮም እናተበሃልና ንግለጽ ኣለና። ስሩት ማሕበራዊ ባህላውን ሃይማኖታውን ክብርታትናን ሃጹጉ ይጠፍእ ኣሎ። ካብ መስመር ሰብኣውነት ዝወጽኦ ኣረኣኢያ ብዘፍርሕ መልክዑ ይስዕርር ኣሎ።

ብዙሐት ወገናት ዝምርሖሉ ህዝባዊ ሃገራዊ ቅዋም፡ ናትና ዝብልዎ ብደምክራሲያዊ ምርጫ ዝደየበ መንግስትን መራሒ መንግስትን ዘይብሎም ክንሶም፡ ናይ ምሕሳብ ተኸእሎኦም ቀቲሎም፡ ኣብ ምሕረት ካልኣት ሰባት ወዲቆም መንግስትና ወይ ሞት ይብሉ ኣለው። ፖለቲካዊ ኣተሓሳስባኦም ተብቲኑ፡ መሰረታዊ ነገር ገዲፎም ኣብ ዘይመሰረታዊ ዛዕባ ይራግሑ ኣለው። ተወጺዕና መሰልና ይከበር ንዝብሉ ወገናት ዘይሃገራውያን ብዝብል ዕንደራ ብዕስለ ኣካል የጉድሉ ህይወት ይቐዘቡ ኣለው።

ንሕና እዞም ሎሚ ንኤርትራ ከም ልኡላዊት ሃገር ኣቐኒምናን ኣማዕራግናን ንርከብ፡ ነናትና ፍሉይ መበቆላዊ፣ ቋንቋዊ፣ ባህላዊ፣ ሃይማኖታዊ መለለይን መግለጽን ዘለና ብሄራትን ብሄረ-ሰባትን መሰረት ትውልድና፡ ካብ ኤርትራ ወጻኢ ምስ ዝርከቡ ህዝብታትን ዓሌታትን ናይ ዘርኢ (ደም) ምትእስሳር ከም ዘለና ዘይከሓድ ሓቂ ክንሱ ምስ እዋናዊ ጸገምና ቅድሚት ኣምጺኣና መዘረቢ ምግባርና ምርኣያ ፖለቲካዊ ድኽነትናን ውድቀትናንዮ። ናብ-ዛ ናይ ሎሚ ትውልዲ ዓድና (ቁሽትና) ካብይ፡ ብመን፡ ብኸመይ፡ መዓስ መጸእና ታሪኻዊ ድሕሪ ባይታና ምፍላጥ ጽቡቕ ክንዋጠጥ ግን ኣይግባእን። ነካይዶ ዘለና ቃልሲ፡ ንተመራመርቲ ታሪኽ ዘርኢ ወዲ-ሰብ ጥራሕ ብዝምልከት ዛዕባ ብኣሉታ ይርበሽ ኣሎ። መሰረት ትውልድና ናይ ሎሚ ቅድመ ኩነትና ዘይኮነ ክንሱ፡ ንሕና ከም-ዚ በዓል ክስቶ ከም-ዚ ዝብል ዘረጊቶ ዕንቅፋት ኮይኑ ይርከብ።

ባህሪ ፖሊስን ተግባርን ደመኛ ዘቤታዊ ጸላኢና ዘዋጠራጥር ግልጽ ክንሱ፡ ኣብ ምልላዩን ምእላዩን ምክፍፋልና ቅኑዕ ኣይኮነን። ብውጽኢቱ ብሓርብኻነትና ብተወፋይነትና ተሸፊኑ ዝነበረ ፖለቲካዊ ድኽነትና ተቐሊዑ ብተዓዘብቲ ለካ ኤርትራውያን ከምዚ-ዮም ንበሃል ኣለና። ዝነበረካ ክብሪ ምስኣን መሪርቶም መዓልቲ ነጻነት 24 ግንቦት ከነኸብር እንከለና ዝተለምደ ከበርን ሳዕስዒትን ገቲእና፡ ብፖለቲካዊ ገምጋም መድሓኒትና ንደልየሉ መድረኽ ይኹን መልእኽቲ ደግሓኤዮ።

ለ. ኣብ ወተሃደራዊ መዳይ፡ ኣብ ህዝባዊ ሓርነታዊ ቃልሲ ንስለ ህዝባዊ ሰላምን ዝሓሸ ህይወትን ኢልካ ካብ ገንዘብ፡ ነዋት፡ ጉልበት፡ ህይወት ንምክፋል ዝረከብ ቅሩቡነት ብቐሊል ዘይርከብ ጸጋዮ። እዚ ጸጋዚ ኣብ ኤርትራ ህያው ዮ። በዚ ዕድላኛታት ኢና። ወይ ንፉዓት ኢና። ኣብ ኤርትራ ንስለ ህዝቢ ክጥዕም ተባሂሉ ዝኸፈል መስዋእቲ ኣብ ዘመነ ባዕዳዊ መግዛእቲ ጥራሕ ዘይኮነ፡ ኣብ ዘመነ ዘቤታዊ መግዛእቲውን ይኸፈል ኣሎ። ሕቶ ሰላም፣ ሕቶ ደምክራሲ፣ ሕቶ ልዕና ግዝኣተ ሕገ ዘልዓሉ ቁጽሮም ብልክዕ ዘይፍለጥ ዜጋታት ኣብ ፍሉጥን ዘይፍሉጥን ኣብያተ ድጓናታት ይበልዩ ኣለው። ኣካሎም ዝጎደሉ ኣለው። ምንጭ ቁጠባዊ ኣታዊኦም ዝተመንዘዑ ውሑዳት ኣይኮኑን። ብቐሊ-ዕን ብስውሩን ዝተቐትሉ ብዙሓት-ዮም። ስለዚ እቲ ተወፋይነት ሓርብኻነት ኣሎ። ፖለቲካዊ ብስለት ግን ሎሚውን ከም ትማሊ ብምልኣት ዝወነና ኣይኮናን። መርኣያ ናቱ ድማ እዚ ንሓልፎ ዘለና ሕሱም ዝርገተ ፖለቲካዊ ኣተሓሳስባዮ።

24 ግንቦት ኣመቲት መጻኢ ፖለቲካዊ ኣንፈትና፡ያ

ኣብ-ዚ ኣዝዩ ሕሱም ሰብ ዝሰርሖ መድረኽ-ዚ ኮይና መጻኢና እንታይን ከመይ ክኸውን ኣለዎ ክንእምት ናይ ግድንዮ። ካብ ታሪኻዊ ፖለቲካውን ወተሃደራውን ድሕሪ ባይታና ዝረኽብናዮ ትምህርቲ መሰረት ጌርና፡ ዘለናሉ ኩነታት ገምጊምና መጻኢ ኣንፈትና ዝሓሸ ክኸውን፡ ኣመልካቲ ስነ ሓሳብ ክንቀርጽ ይግባእ። ደምበ ተቐውሞ ድኽመታቱ ከለሊ፡ ፍልልያቱ ብደምክራሲያዊ ኣገባብ ኣመሓዲሩን ተናቢቡ ብሓሳብን ብተግባርን ኣንጻር ዘቤታዊ ጸላኢ ብሓርብ ክወፍር ከም ዘለዎ ብሓላፍነት ክጥመት ኣለዎ። ድሕሪ ውድቀት ፋሽሽታዊ እንኮ-ሰባዊ መግዛእቲ ብግዝያዊ መሰጋገሪ መንግስቲ ኣቢሉ ከመይ ናብ ሕጋዊ መንግስቲ ከም ዝበጸሕ፡ ውሁድን ውዳእን ሓሳብ ክንሕዝ ኣለና። እዚ ሕጂ ኣብ ኤርትራ ነጊሱ ዘሎ ዘይንቡር ምሕደራ ናብ ንቡር ክምለስ፡ ህዝባዊ ሃገራዊ ቅዋም ክትከል፡ ልኡላውነትን ህዝቢ ክረጋገጽ፡ ፈጸምቲ ገበን ኣብ ህዝባዊ ቤት ፍርዲ ቀሪቦም ግቡእ ፍርዲ ክረኽቡ፡ ብመደብ ዝወደቐ ሃገራዊ ቁጠባና ብተሳትፎ ህዝቢ ክሓድዮ። ጨካን ምሕደራ ዝደፍኦ ሃንቀውታ ስደት ክግታእ፡ ዝተሰደ ክምለስ፡ ዝተበላሸወ ፖለቲካዊ ምስልና ክሕደስ፡ ምስ ጎረባብትና ብሓርብን ብምክብባርን ብሰላም ክነብር፡ ሓሳብ-ዊ ርእይና ክኸውን ይግባእ።

24 ግንቦት መወከሲት ሕሉፍ፡ መገምገሚት ሎሚ፡ ኣማቲት መጻኢያ